

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

Αθήνα 20-9-2006

Αριθ. Πρωτ. 2750/Γνωμ. 11

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ
ΤΗΛ. 2106411526
ΦΑΞ 2106411523

Προς
Το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας
Διεύθυνση Οργάνωσης-Νομοθεσίας
Τμήμα 3^ο Νομικών Υποθέσεων

Επί του ερωτήματός σας περί του εάν νομίμως οι Αστυνομικές Υπηρεσίες αρνούνται την έξοδο από τη χώρα φυσικού προσώπου, στο οποίο, κατ'εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 282 Κ.Π.Δ., έχει επιβληθεί ο περιοριστικός όρος της απαγόρευσης μετάβασής του στο εξωτερικό και το οποίο πρόκειται να ταξιδεύσει σε άλλο κράτος μέλος της Σύμβασης Σένγκεν ή στην έννοια του όρου "εξωτερικό" δεν περιλαμβάνεται το έδαφος των κρατών-μελών που συμμετέχουν στην εν λόγω Σύμβαση; », η γνώμη μας είναι η εξής:

Από τα άρθρα 93 § 1 και 96 § 1 του Συντάγματος προκύπτει ότι στα τακτικά ποινικά δικαστήρια ανήκει η τιμωρία των εγκλημάτων και η λήψη όλων των μέτρων που

προβλέπουν οι ποινικοί νόμοι. Εξάλλου, από τη διάταξη του άρθρου 282 § 1 του ΚΠΔ, όπως αυτή αντικ. με το άρθρο 2 § 1 του Ν. 2207/1994, προκύπτει ότι, αν κατά τη διάρκεια της προδικασίας προκύψουν αποχρώσεις ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου για κακούργημα ή πλημμέλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, είναι δυνατό να διαταχθούν περιοριστικοί όροι, εφόσον αυτό κρίνεται απολύτως αναγκαίο για την επίτευξη των αναφερόμενων στο άρθρο 296 σκοπών. Τέτοιοι περιοριστικοί όροι, αναφερόμενοι μάλιστα ενδεικτικώς στην παράγραφο 2 του ιδίου ως άνω άρθρου 282 του ΚΠΔ, είναι η παροχή εγγύησης, η υποχρέωση του κατηγορουμένου να εμφανίζεται κατά διαστήματα στον ανακριτή ή άλλη αρχή, η απαγόρευση να μεταβαίνει ή να διαμένει σε ορισμένο τόπο ή στο εξωτερικό και η απαγόρευση να συναναστρέφεται ή να συναντάται με ορισμένα πρόσωπα. Οι περιοριστικοί αυτοί όροι αποσκοπούν, χάριν του δημοσίου συμφέροντος, στην εξασφάλιση της παρουσίας του κατηγορουμένου στην ανάκριση ή στο δικαστήριο και της υποβολής του στην εκτέλεση της αποφάσεως, ήτοι αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση της ποινικής διαδικασίας, στην οποία εντάσσονται αποκλειστικώς, και στην εκπλήρωση της αποστολής της ποινικής δίκης (ΑΠ 1418/2002 ΝοΒ έτους 2003 σελ. 473). Λαμβανομένου δ' υπόψη ότι μπορούν να επιβληθούν μόνο σε πρόσωπα που κατηγορούνται για κακούργημα ή πλημμέλημα τιμωρούμενο από το νόμο με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και από τακτικό ανακριτή ή δικαστικό συμβούλιο

ή δικαστήριο στην περίπτωση που θα αναβληθεί ή θα ματαιωθεί για οποιονδήποτε λόγο η εκδίκαση της υποθέσεώς τους (άρθρα 283 § 1 και 291 § 1 του ΚΠΔ), δεν αποτελούν “ατομικά διοικητικά μέτρα” και δεν αντιβαίνουν στις διατάξεις του άρθρου 5 §§ 3 & 4 του Συντάγματος. Ο περιοριστικός, εξάλλου, όρος «της απαγόρευσης μετάβασης στο εξωτερικό», που επιβάλλεται, σύμφωνα με τα άρθρα 283 § 1 και 291 § 1 του Κ.Π.Δ., σε κατηγορούμενους κατά των οποίων προκύπτουν αποχρώσεις ενδείξεις για κακούργημα ή πλημμέλημα τιμωρούμενο από το νόμο με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και ενδιαφέρει στην προκειμένη περίπτωση, δεν προσκρούει στις Διεθνείς Συμβάσεις, που έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα και έχουν αποκτήσει υπερνομοθετική ισχύ, σύμφωνα με το άρθρο 28 § 1 του Συντάγματος, ούτε στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όπως αυτές τροποποιήθηκαν με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Νόμο 2691/1999 και άρχισε να ισχύει από την 1^η Μαΐου 1999, σύμφωνα με την υπ’ αριθ. Φ.0546/26/ΑΣ 276/Μ.4770 ανακοίνωση του Υπουργείου Εξωτερικών, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α’ 87. Ειδικότερα, δεν εμπίπτει ο παραπάνω περιοριστικός όρος στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 5 της Συμβάσεως της Ρώμης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, δεδομένου ότι το άρθρο τούτο αναφέρεται στις περιπτώσεις στέρησης της φυσικής ελευθερίας του προσώπου με σύλληψη ή με κράτηση και δεν

αφορά τους άλλους περιορισμούς του δικαιώματος κάθε προσώπου να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, περιλαμβανομένης και της χώρας του (βλ. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου-απόφαση Engel του έτους 1976, Serie A No 22, 58). Ενταύθα πρέπει να σημειωθεί ότι το ειδικότερο δικαίωμα κάθε προσώπου να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμη και τη δική του, κατοχυρώνεται με το άρθρο 2 του 4^{ου} Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Ρώμης (με τους περιορισμούς της παρ.3 του άρθρου αυτού), το οποίο όμως δεν έχει κυρωθεί μέχρι σήμερα από την Ελλάδα. Περαιτέρω, δεν καθίσταται ο ίδιος ως άνω περιοριστικός όρος ανεφάρμοστος, όταν συμπίπτει με το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 § 1 της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Schengen, σύμφωνα με τους ορισμούς της πρώτης των οποίων ως «.. εσωτερικά σύνορα νοούνται τα κοινά χερσαία σύνορα των Συμβαλλομένων Μερών, καθώς επίσης τα αεροδρόμιά τους για τις εσωτερικές πτήσεις και τα θαλάσσια λιμάνια τους για τις τακτικές γραμμές των πλοίων διαμετακομίσεως, προερχόμενων ή κατευθυνόμενων αποκλειστικώς από άλλα λιμάνια στο έδαφος των Συμβαλλομένων Μερών, χωρίς να καταπλεύσουν σε λιμάνια εκτός του εδάφους τους. Ως εσωτερική πτήση νοείται η πτήση προερχόμενη ή προοριζόμενη αποκλειστικώς σε εδάφη των Συμβαλλομένων Μερών, χωρίς προσγείωση στο έδαφος ενός τρίτου κράτους, το οποίο δεν είναι Συμβαλλόμενο Μέρος...», ενώ σύμφωνα με τη δεύτερη τούτων «η διέλευση των εσωτερικών συνόρων μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε σημείο,

χωρίς να πραγματοποιηθεί έλεγχος προσώπων», καθόσον με τις διατάξεις αυτές παρέχεται απλώς δικαίωμα διελεύσεως άνευ ελέγχου των εσωτερικών συνόρων των Συμβαλλομένων Μερών στους υπηκόους οποιουδήποτε εξ αυτών, οι οποίοι επιθυμούν να διαμείνουν στο έδαφος άλλου Συμβαλλόμενου Μέρους, χωρίς να θεμελιώνεται παράλληλα και δικαίωμα εξόδου των παραπάνω προσώπων από την εθνική επικράτεια Συμβαλλόμενου Μέρους. Ενταύθα πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως προκύπτει από τη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 2 της ίδιας ως άνω Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Schengen, που έχει ενσωματωθεί ήδη πλήρως στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, σύμφωνα με το προσαρτημένο στις Συνθήκες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ δεύτερο πρωτόκολλο, «η κατάργηση του ελέγχου των προσώπων στα εσωτερικά σύνορα δεν επηρεάζει ούτε τις διατάξεις του άρθρου 22 ούτε την άσκηση των αστυνομικών αρμοδιοτήτων εκ μέρους των αρμοδίων αρχών στο σύνολο της επικράτειας κάθε Συμβαλλόμενου Μέρους δυνάμει της νομοθεσίας του, ούτε τις υποχρεώσεις κατοχής, μεταφοράς και επιδείξεως τίτλων και εγγράφων, που προβλέπονται από τη νομοθεσία του».

Τέλος, από τη γενικότητα της διατυπώσεως των σχετικών με το δικαίωμα των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των μελών της οικογενείας τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των Κρατών Μελών [άρθρα 18 και 39 (πρώην άρθρα 8^A και 48) της Συνθήκης για την ίδρυση της

Ευρωπαϊκής Κοινότητας και άρθρο 29 (πρώην άρθρο Κ.1) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση], καθώς και από τις σχετικές διατάξεις της Οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29^{ης} Απριλίου 2004, προκύπτει μεν ότι, εκτός από το δικαίωμα διελεύσεως των συνόρων Κράτους-Μέλους και διαμονής/εγκαταστάσεως στο έδαφος άλλου Κράτους-Μέλους, θεμελιώνεται παράλληλα με τις διατάξεις αυτές και δικαίωμα εξόδου τούτων από την εθνική επικράτεια Κράτους-Μέλους, πλην, όμως, από τις ίδιες ως άνω διατάξεις προβλέπονται περιορισμοί στην άσκηση του δικαιώματος αυτού, που δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως (άρθρο 39 § 3 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας). Οι ως άνω λόγοι δημοσίας τάξεως πρέπει να βασίζονται αποκλειστικά στην προσωπική συμπεριφορά του ατόμου που αφορούν, ενώ προηγούμενες ποινικές καταδίκες δεν δύνανται καθ'εαυτές να αιτιολογήσουν την λήψη παρόμοιων μέτρων (βλ.την Οδηγία 64/221/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25^{ης} Φεβρουαρίου 1964). Τέτοιο δε μέτρο που εξυπηρετεί τη δημόσια τάξη είναι και ο προαναφερόμενος περιοριστικός όρος «της απαγόρευσης μετάβασης στο εξωτερικό», ο οποίος επιβάλλεται, όπως προαναφέρθηκε, από τακτικό ανακριτή ή δικαστικό συμβούλιο ή δικαστήριο σε κατηγορουμένους κατά των οποίων προκύπτουν αποχρώσεις ενδείξεις για κακούργημα ή πλημμέλημα τιμωρούμενο από το νόμο με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και θεμελιώνεται επί της παράνομης συμπεριφοράς αυτών (κατηγορουμένων), που στοιχειοθετεί κάθε φορά σοβαρή

μορφή εγκληματικότητας και αποτελεί κίνδυνο για τη δημόσια τάξη.

Περιλαμβάνεται, συνεπώς, στην έννοια του όρου “εξωτερικό”, που αναφέρεται στη διάταξη του άρθρου 282 § 2 του Κ.Π.Δ., όπως αυτή αντικ. με το άρθρο 2 § 1 του Ν. 2207/1994, το έδαφος των Κρατών-Μελών που έχουν υπογράψει ή προσχωρήσει στη Συμφωνία Schengen και στη Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας Schengen και νομίμως οι Αστυνομικές Υπηρεσίες αρνούνται την έξοδο από τη χώρα φυσικού προσώπου, στο οποίο, κατ’εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 283 § 1 και 291 § 1 του Κ.Π.Δ., έχει επιβληθεί “ο περιοριστικός όρος της απαγόρευσης μετάβασής του στο εξωτερικό” και το οποίο πρόκειται να ταξιδεύσει σε άλλο Συμβαλλόμενο Μέρος της ως άνω Συμφωνίας Shcengen και της Σύμβασης Εφαρμογής της Συμφωνίας Shcengen.

Ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Παναγιώτης Θάνος

Ε.Θ.